

Aleg. 801

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszków krajowych za rok 1909.

Wysoki Sejmie!

Zamknięcie rachunków funduszków krajowych za rok 1909 stosuje się pod względem swego układu do formy budżetu na rok 1909 uchwalonego. Fundusze krajowe ugrupowane są w trzy główne działy, a mianowicie:

- A) Fundusz krajowy i fundusze budżetem objęte.
- B) Fundusze dotowane.
- C) Fundusze samoistne.

Pierwsze dwa działy przedstawiają wyniki gospodarki funduszków, będących przedmiotem uchwał budżetowych Wysokiego Sejmu; dział trzeci zawiera fundusze, którymi Wydział krajowy tylko administruje.

W miarę narastania funduszków krajowych rośnie także objętość i zakres zamknięć rachunkowych.

Dział A. obejmuje fundusz krajowy i fundusze budżetem objęte, a mianowicie fundusze szpitali krajowych, fundusz szkolny krajowy i emerytalny, fundusz koszar krajowych, policyi krajowej, 22 zakładów i funduszków rolniczych i 35 krajowych zakładów przemysłowych.

Dział B. obejmuje fundusze dotowane, mianowicie fundusze budowy zakładów dla obłąkanych w Kulparkowie i Koberzynie, fundusze pożyczkowe dla gmin na budowę szkół i koszar, fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne, fundusz kolejowy, 57 funduszków przedsiębiorstw melioracyjnych, fundusz włości rentowych, 4 fundusze pożyczek krajowych, fundusz pożyczkowy na krycie dachów materiałem ogniotrwałym, fundusz pensyjny lekarzy okręgowych i 5 funduszków administrowanych przez Bank krajowy, a to: stały fundusz przemysłowy, fundusze pożyczkowe dla kółek rolniczych i dla przemysłu rolniczego, stały fundusz hodowlany i fundusz inwestycyjny.

Dział C. obejmuje fundusze samoistne, mianowicie fundusze stypendyjne i dobroczynne, fundusz podrzutek, fundusze propinacyjne 37 miast, fundusz b. korpusu gal. ochotników wojskowych z r. 1859, fundusz premii ubezpieczonych funkcyjnaryuszów krajowych, depozyta gminne serwitutowe i depozyta ogólne.

Ogółem wszystkie trzy działy obejmują 506 funduszków, o 11 funduszków więcej niż w r. 1908. Przybyło w r. 1909 funduszków 13, ubyły 2 fundusze.

Wyniki cyfrowe zamknięcia rachunków.

W roku 1909 wynosiły wydatki rzeczywiste	60,471.321 K
dochody „	52,709.230 „
Niedobór r. 1909 wyniósł więc	7,762.091 K

Uchwalone budżetem na r. 1909 wydatki wynosiły	53,548.685 K
„ „ „ „ dochody „	42,576.626 „
Niedobór budżetowy wynosił	10,972.059 K

W porównaniu z budżetem na rok 1909 wykazuje zamknięcie rachunków:

wydatki większe o	6,922.636 K
dochody „ „	10 132.604 „
niedobór <i>mniejszy</i> o	3,209.968 „

W cyfrach tych uderza znaczna różnica tak w wydatkach, jak dochodach kraju w porównaniu z cyframi budżetu. Różnicę tę tłumaczą przede wszystkim niektóre znaczne pozycje wydatków i dochodów w budżecie nie przewidywane i wzajemnie się pokrywające. Do takich pozycji należą:

1. Na koszt ewakuacji zamku królewskiego na Wawelu pokryte w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 18. lutego 1897 pożyczką funduszu krajowego zarządu sprzedaży soli w kwocie 2,229 494 K.

Pozycja ta zwiększyła o powyższą sumę zarówno dział wydatków, jak dochodów kraju.

2. Na koszt budowy zbiorników naftowych wydano sumę . 1,691.324 K nie umieszczoną w budżecie. O tę sumę podniosły się wydatki zamknięcia, a zarazem wzrosło pokrycie o kwotę 1,488.750 K uzyskaną z pożyczki zaciągniętej na zbiorniki ropy.

3. Wskutek klęsk elementarnych r. 1908 wpłynęła do funduszu krajowego nie przewidywana w budżecie subwencja państwowa w kwocie . 1,618.802 K

Z kwoty tej wydano w r. 1909 1,336.847 „
i tę sumę wykazuje zamknięcie tak w wydatkach jak i dochodach. Resztę subwencji w kwocie 281.955 K

przeniesiono na rachunek roku 1910.

Z subwencji użytej w r. 1909 przeznaczono:

na przywrócenie komunikacji w powiatach 1,129.250 „
na budowę wodne i odwodnienie gruntów 207.597 „

Powyższe 3 pozycje wynoszą w wydatkach sumę 5,257.665 „
w dochodach „ 5,055.091 „

wskutek czego różnica między zamknięciem a budżetem zmniejsza się w wydatkach do sumy 1,664.971 K

zmniejsza się w dochodach do sumy 5,077.513 „

Dzięki wyższym dochodom niedobór rzeczywisty był znacznie mniejszym, niż przewidywano w budżecie. Celem pokrycia niedoboru zaciągnął Wydział krajowy w galic. funduszu propinacyjnym pożyczkę w kwocie 8,931.820 K którą zrealizował w kwocie 8,731.572 „

Nadto miał Wydział krajowy do dyspozycji resztę z pożyczki zaciągniętej na pokrycie niedoboru r. 1908, nie zużytej w kwocie 2,540.077 K razem więc miał do dyspozycji 11,471.897 „

Z tej sumy użył Wydział krajowy na pokrycie niedoboru r. 1909 kwotę 7,762.091 „
resztę zaś w kwocie 3,709.806 K

przeniesiono na rachunek roku 1910.

Rzeczywiste dochody a budżet.

Rzeczywiste dochody były w porównaniu z budżetem wyższe o 10,132.604 „
a po potrąceniu powyższych trzech większych nie prelimitowanych pozycji w sumie 5,055.091 „
były dochody wyższe o 5,077.513 K

Wyższe dochody wpłynęły głównie z dodatków do podatków bezpośrednich, następnie z udziału kraju w państwowych podatkach osobistych i w podatku od wódki, nadto z pieniędzy chwilowo lokowanych.

Z dodatków do podatków bezpośrednich wpłynęło więcej o . 2,994.040 K
z odsetek zwłoki od dodatków o . 37.270 „

razem więcej o . 3,031.310 K

nad preliminarz. W r. 1909 wynosiła wydatność grosza 293.966 koron zamiast preliminowanych 252.000 koron; w Galicyi wschodniej i zachodniej wynosiła wydatność grosza dodatku 262.423 koron (zamiast prelimin. 233.821 koron), w W. Ks. Krakowskiem 31.543 koron zamiast preliminowanych 18.179 koron. W drobnej części przyczyniło się do korzystnego wyniku także ściągnięcie zaległości podatkowych, które wynosiły z końcem r. 1908 5,341.938 K 72 g

„ r. 1909 5,105.838 „ 09 „

zmniejszyły się więc o 236.100 K 63 g

W drugim rzędzie zawdzięczać należy korzystny wynik dochodów podwyższeniu się udziału kraju w dochodzie państwa z podatków osobistych bezpośrednich. Udział ten (bonifikacya) w roku 1909 wynosił 2,061.427 K 79 g. zamiast preliminowanych 720.000 K, był więc wyższym o 1,341.428 K. Znaczną nadwyżkę w porównaniu z budżetem wyjaśnia ta okoliczność, że w roku 1909 zapłacił skarb państwa oprócz zaliczki na rok 1909 w sumie 879.204 K resztę zaległej należności za lata poprzednie w kwocie 1,182.223 K 79 g.

Także udział kraju w dochodach podatku państwowego od wódki w myśl ustawy państwowej z 8. lipca 1901 okazał się wyższym o 473.606 K ponad preliminarz.

Znacznie wyższy dochód ponad preliminarz dały odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych. Zamiast preliminowanych 60.000 K, dały one 309.761 K, czyli więcej o 249.761 K ponad preliminarz. Jeżeli zliczymy te cztery najważniejsze pozycje zwyczajki dochodów w roku 1909, a mianowicie:

z dodatków do podatków i odsetek zwłoki + 3,031.310 K

z udziału w dochodzie z podatków osobistych bezpośrednich . . . + 1,341.428 „

z udziału w dochodzie z podatku od wódki + 473.606 „

z pieniędzy chwilowo lokowanych + 249.761 „

otrzymamy sumę 5,096.105 K

przewyższającą całą nadwyżkę dochodów osiągniętą w roku 1909.

Poza temi pozycjami różnice między dochodami preliminowanymi a wynikiem zamknięcia nie są znaczne.

Dodatek krajowy 30% do podatku od wina przyniósł 114.732 K, więcej o 24.732 K ponad preliminarz. Natomiast wynik krajowego podatku od piwa był niemal dokładnie zgodny z preliminarzem (mniej o 1.881 K).

Dochód z myt krajowych wynosił 531.239 K, o 11.239 K więcej, niż preliminowano, dzięki wyższym czynszom dzierżawnym. Dochód $\frac{1}{3}$ myta we Lwowie na rzecz krajowego szpitala powszechnego wynosił 74.064 K, więcej o 3.064 K.

Karty myśliwskie przyniosły 27.360 K, o 360 K więcej nad preliminarz. Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich i za wypisy z ksiąg szlacheckich 782 K.

Taksy od spadków przyniosły funduszowi szkolnemu krajowemu 211.411 K, o 8.588 K mniej, niż preliminowano.

Dodatki do podatków od gmin i obszarów dworskich na cele szkolne przyniosły 1,778.876 K, o 78.876 K więcej, niż preliminowano. Dodatki zaś 3% okręgowe na cele szkolne przyniosły 682.312 K, o 17.688 K mniej, niż preliminowano.

Subwencje państwowe oprócz nieprzewidywanej w budżecie sumy 1,618.802 K na złagodzenie klęsk elementarnych, przysporzyły nieprzewidywanych rat na budowę wodociągów w Dublinach w kwocie 20.000 K, na budowę internatu 14.000 K, na cele spółek oszczędności i pożyczek 50.000 K, o 20.000 K więcej ponad preliminarz, na zakupno maszyn mleczarskich kwotę 35.000 K w budżecie nie przewidywaną, dla spółki rolniczej w Żegocinie 1.200 K również nie przewidywanych, na szkoły rolnicze i zakłady doświadczalne wpłynęło wedle preliminarza od państwa 134.000 K, subwencje państwowe dla biura patronatu dla spółek oszczędności i pożyczek wynosiły ogółem 86.200 K, na cele rolnicze w poz. 25--33 razem 60.570 K, o 500 K ponad preliminarz.

Natomiast subwencje państwowe na szkoły zawodowe i warsztaty przemysłowe nie dopisały. Wynosiły razem wedle zamknięcia mniej, niż przewidywano, tak, że niedobory stąd powstałe, zwłaszcza na krajową szkołę rzemiosł w Drohowyżu, musiały być pokryte z funduszków kraju.

Wobec tego, że subwencje na galicyjskie szkoły zawodowe i uzupełniające w budżecie państwowym na rok 1909 były wyższe o 8.086 K, niż w roku poprzednim, odniósł się referent Komisji budżetowej do ministra robót publicznych o wyjaśnienie tej okoliczności. Ministerstwo wyjaśnia, że w wydatkach na galicyjskie szkoły przemysłowo-zawodowe i uzupełniające w roku 1909 nie tylko wyczerpało cały kredyt na Galicyę przeznaczony w kwocie 194.000 K, ale nadto z kredytu innych krajów wydało w Galicyi 12.000 K. Pozorna sprzeczność pochodzić ma stąd, że na kursa majsterskie przeznaczono z subwencji państwowej 20.000 K, lubo tej kwoty nie prelinowano. Ministerstwo zapewnia, że w roku 1910 nie będzie powodu do zarzutów, ponieważ w budżet wstawiono na szkoły galicyjskie kwotę 237.000 K, o 43.000 K więcej, niż w roku 1909, mianowicie na szkoły i kursa zawodowe 139.000 K (+ 33.000 K), na szkoły przemysłowo-uzupełniające 98.000 K (+10.000 K).

Przy tej sposobności należy zaznaczyć, że ministerstwo wyznacza dla Galicyi ów ryczałt i pozostawia Wydziałowi krajowemu swobodę w rozdzieleniu tej sumy w porozumieniu z Radą szkolną krajową na poszczególne szkoły i kursy zawodowe, gdy w innych krajach ministerstwo wyznacza dla szkół samo subwencję i to zazwyczaj w formie płacy nauczycieli, którzy też w takim razie są przez rząd mianowani. Wychodzi to finansowo stosunkowo na większą korzyść owych krajów, niż system ryczałtowania subwencji dla Galicyi. Wobec tego jednak, że mianowanie nauczycieli przez Rząd dla szkół przemysłowych krajowych sprzeciwia się zasadom autonomicznym, byłoby rzeczą pożądaną obmyśleć inną podstawę dla subwencji na rzecz szkół krajowych galicyjskich, dającą możliwość odpowiedniego wzrostu subwencji bez szkody dla zasady autonomicznej.

Subwencje państwowe na budowę dróg i mostów wynosiły zgodnie z budżetem 142.000 K.

Subwencje państwowe na regulację rzek karpackich wynosiły również zgodnie z budżetem 302.284 K.

Subwencje państwowe na regulację rzek i melioracje w roku 1909 z funduszków ogólnych i funduszu melioracyjnego wynosiły wedle zamknięcia poszczególnych funduszków melioracyjnych 1,804.196 K, a mianowicie:

na regulację rzeki Biały i cbałowanie prawego brzegu Dunajca	105.142 K
„ „ potoku Błotni z dopływami	27.600 „
„ „ „ Błóżewki	40.800 „
„ „ rzeki Bugu	84.132 „
Do przeniesienia	257.674 K

	Z przeniesienia	257.674 K
na regulację potoku Bystry		250 "
" " rzeki górnego Dniestru		197.142 "
" fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru		40.400 "
" " " potoku Krzemionki		30.000 "
" " regulacji rzeki Łęgu		30.000 "
" " kolmatacyi bagien naddniestrzańskich		80.000 "
" " regulacji rzeki Pełtwi		160.275 "
" " " potoku Pusty		24.960 "
" " " rzeki Raty		121.600 "
" " " potoku Rudawy		90.000 "
" " " bagien rzemieńskich		25.333 "
" " " górnej Trześniówki		70.000 "
" " " rzeki Tyśmienicy i Letnianki		135.880 "
" " " " Wereszycy		81.600 "
" " obwałowania Wisły od Niepołomic do ujścia Raby		92.832 "
" " " " " " Woli rogowskiej		90.000 "
" " " " " w powiecie dąbrowskim		90.000 "
" " podwyższenia wału nadwiślańskiego od ujścia Białuchy do granicy Państwa		45.000 "
" " obwałowania lewego brzegu Wisły do ujścia Białuchy		47.500 "
" " podwyższenia prawego wału nadwiślańskiego między Podgórzem a Niepołomicami		45.000 "
" " uzupełnienia regulacji Wisłoka i Pielnicy		48.750 "
	razem	1,804.196 K

Nadto na popieranie mniejszych robót melioracyjnych zasiłki państwowe i datki konkurencyjne	25.879 K	
na drenowanie gruntów włościańskich	118.488 "	
na lokalne regulacje (rubr. IX. poz. 9m)	31.890 "	
na popieranie kultury torfowisk	2.500 "	
	razem	178.757 K

Dotacya Dworów najw. na restaurację zamku na Wawelu wynosiła zgodnie z preliminarzem 100.000 K.

Z pożyczek w r. 1909 wpłynęło:

na pokrycie niedoboru	7,762.091 K	
" kosztu ewakuacji Wawelu	2,229.494 "	
z pożyczki na regulację rzek kanałowych	852.000 "	
" komunalnej na uzupełnienie regulacji rzek kanałowych	668.290 "	
" na regulację rzek karpaccich	290.600 "	
" imiennej 1,090.000 K dla złagodzenia klęsk elementarnych r. 1908	1,015.217 "	
" na zbiorniki ropy	1,488.750 "	
	Razem	14,306.442 K

Nadto wydano w r. 1909 na zasiłki dla gmin na budowę szkół z funduszu 10-milionowej pożyczki z r. 1907 sumę 1,198.070 K., nie prelimitowanych w budżecie.

Rzeczywiste wydatki a budżet.

Rzeczywiste wydatki w r. 1909 były w porównaniu z budżetem wyższe o	6,922.636 K
a po potrąceniu powyższych nieprelimitowanych trzech większych pozycji wyższe o	1,664.971 "

Pomijając wspomniane pozycje niepreliminowane w dziale pomników historycznych (koszta ewakuacji Wawelu), rolnictwa (subwencja na złagodzenie klęsk elementarnych) i górnictwa (budowa zbiorników naftowych) wysuwa się na pierwsze miejsce, jak w latach poprzednich, niedobór budżetu szkolnego. Wydatki na oświatę i sztukę (rubr. V.) były wyższe nad preliminarz o 992.306 K., dochody wyższe o 315.770 K., wydatki więc wyższe netto o 676.536 K.

Niedobór funduszu szkolnego krajowego wynosił 1,120.425 K., zmniejszył się jednak dzięki mniejszym wydatkom funduszu emerytalnego o 65.456 K. i oprocentowania pożyczki 10-milionowej na budowę szkół o 60.677 K.

Główna przyczyna niedoboru tego powtarza się corocznie, mianowicie zorganizowanie większej ilości szkół i przekształcenie na więcej klasowe, mniejsze interkalarya, niż w budżecie przewidziano, zwiększenie się frekwencji i otwarcie skutkiem tego klas nadetatowych, przyznanie większej liczbie nauczycieli dodatków pięcioletnich. Między dochodami funduszu szkolnego krajowego dopisały dodatki do podatków od gmin i obszarów dworskich, które przyniosły 1,778.875 K, o 78.875 K więcej, niż preliminowano, natomiast nie dopisał dodatek 3% okręgowy, który przyniósł 682.312 K, o 17.683 K mniej, niż preliminowano; nie dopisały także taksy od spadków, które przyniosły 211.411 K, o 8.588 K mniej, niż przewidywano.

Dochód z 10% opłat od nauczycielek, które po wejściu w życie ustawy kraj. z dnia 11. czerwca 1905 Nr. 75. Dz. u. kr. wyszły za mąż, wynosił 59.320 K, więcej o 44.320 K ponad preliminarz, z powodu zarządzonych nowych przypisów, nie przewidzianych w budżecie.

Należitości czynne funduszu szkolnego krajowego z końcem

r. 1909 wynosiły	1,859.344 K
należitości bierne	136.241 „

Na budowę szkół z funduszy 10 milionowej pożyczki z roku 1907 otrzymało po koniec r. 1909 zasiłki 385 gmin w łącznej sumie 1,500.970 K, nadto asygnowano i nie wypłacono 143.200 K.

Znaczny niedobór wykazuje rubr. III. spraw zdrowotnych. Wydatki w tej rubryce wynosiły więcej o	399.870 K
dochody mniej o	192.623 „
ogólny wynik mniej korzystny o	592.493 K

Koszta leczenia w szpitalach wynosiły więcej o 314.848 K z powodu podniesienia się dni leczenia do cyfry 2,064.498 dni i podwyższenia taks leczenia w 17 szpitalach prowincjonalnych i w zakładach zagranicznych. Z szpitali krajowych miał największy niedobór wydatków w porównaniu z budżetem szpital św. Łazarza w Krakowie, mianowicie większy o 122.941 K ponad preliminarz, następnie kraj. szpital powszechny we Lwowie, o 81.470 K ponad preliminarz. Natomiast wydatki kraj. zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie były mniejsze o 69.299 K, niż preliminowano. Zarazem z powodu mniejszych dochodów niż przewidywano wynosiła dotacja kraj. szpitala powszechnego o 250.168 K więcej nad preliminarz, dotacja szpitala św. Łazarza wynosiła o 152.353 K więcej nad preliminarz. Dotacja kraj. zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie wynosiła o 148.817 K mniej, niż przewidywano.

Większe wydatki w szpitalu powszechnym i w szpitalu św. Łazarza spowodowała głównie większa ilość dni leczenia (w szpitalu powszechnym o 12.331 dni, w szpitalu św. Łazarza o 19.277 dni ponad preliminarz), w części wydatki kliniczne an rachunek c. k. rządu uczynione, spłata pożyczki zaciągniętej w funduszu krajowym na zakupno realności Kurkowskiego we Lwowie w kwocie 39.216 K i pozycje drobniejsze. Także dochody nie dopisały, ponieważ zwroty kosztów leczenia z funduszy kraj. galic. były w kraj. szpitalu powszechnym mniejsze o 104.921 K w szpitalu św. Łazarza o 13.650 K poniżej preliminarza, także zwroty od c. k.

rządu były w szpitalu św. Łazarza niższe o 9.820 K, niż preliminowano, dochody z dóbr i realności o 13.650 K niższe niż przewidywano.

Wydatki na utrzymanie dróg krajowych były w r. 1909 większe o 196.655 K niż przewidywano. Mianowicie z powodu opadów ulewnych okazały się konieczne naprawy dróg krajowych w kwocie 104.000 K, rozkopanie zasp śnieżnych kosztowało 29.600 K, nadto wydatek na dostawy szutru, innych materiałów i robocizny był wyższy o 63.055 K ponad preliminarz.

W rubryce IX. wydatków na budowy wodne i melioracje okazały się wydatki mniejsze o 426.349 K, dochody niższe o 420.776 K, głównie z powodu nie wpłacenia przy poszczególnych przedsiębiorstwach melioracyjnych datków konkurencyjnych i zasiłków państwowych.

Wydatki na długi krajowe wynosiły o 145.819 K więcej, niż preliminowano. Przekroczenie to powstało głównie z powodu niepreliminowanego wydatku w kwocie 200.323 K, poniesionego na pokrycie straty przy spieniężeniu papierów otrzymanych z galic. funduszu propinacyjnego tudzież na koszta stemplowe i podatek od tych papierów. Także odsetki od pożyczek chwilowych wynosiły o 41.912 K więcej, niż preliminowano. Natomiast odsetki od pożyczki zaciągniętej na pokrycie niedoboru funduszu krajowego z roku 1908 były o 59.977 K niższe, niż preliminowano, gdyż zaciągnięto w tym celu pożyczkę niższą od przyzwolonej.

Wydatek na bezpieczeństwo publiczne (rubr. VII.) wynosił więcej o 76.787 K, niż przewidywano. W szczególności wydatki na żandarmeryę wynosiły więcej o 39.916 K z powodu otwarcia 21 nowych posterunków, wyższych czynszów najmu mieszkań i koszar, oraz odnowienia spalonego dachu lwowskiego budynku żandarmeryi. Na szupaśnictwo był wydatek większy o 22.331 K z powodu podwyższenia należności na konwój pieszy, strawnego dla żandarmów i taryfy cen odzieży szupaśniczej, niemniej znaczniejszych wydatków za szupaśników odstawianych do Galicji z kilku innych krajów austriackich. Fundusz policji krajowej, użyty na urządzenie kolonii poprawczej i utrzymanie domów przymusowej pracy i poprawy miał niedobór pokryty z funduszu krajowego o 10.917 K wyższy, niż przewidywano, ponieważ w r. 1909 pokryto niedobór z r. 1908 w kwocie 6.850 K, rachunki zakładów poprawczych i koszta komisyjne przy zakładaniu osady poprawczej w Przedzielnicy były wyższe, niż preliminowano, a także dochód z dzierżawy Przedzielnicy był niższy o 712 K z powodu uzyskanego opustu podatków na poczet czynszów wskutek klęski elementarnej.

Przekroczenia w rubrykach X., XI. i XII. (rolnictwo, górnictwo, przemysł i rękodzieła) były ogółem niezbyt znaczne, jeżeli pominiemy niepreliminowany wydatek na klęski elementarne z państwowej subwencji tudzież koszta budowy zbiorników naftowych.

Zarząd niektórych zakładów rolniczych, mianowicie akademii i szkoły niższej rolniczej oraz szkoły gorzelniczej w Dublanach wykazał w wydatkach drobne oszczędności. Folwark w Dublanach miał wydatki wyższe o 15.689 K nad preliminarz, folwark zaś w Czernichowie dochód wyższy nad preliminarz o 3.150 K. Wydatki większe folwarku w Dublanach wynikły głównie z uprawy torfów, na koszta robocizny, nawożenie obsiewu torfów, większej liczby koni roboczych i narzędzi do uprawy torfów. Także przewidywane dochody folwarku ze sprzedaży ziemiopłodów wykazały niedobór w kwocie 3.969 K, a z mleka w kwocie 3.082 K.

Folwark w Czernichowie wykazał większy dochód głównie ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego dzięki wyższym cenom drzewa i zwiększonemu wyrobowi budulca. Wydatki kraju na szkołę rolniczą w Czernichowie były mniejsze o 9.721 K z powodu mniejszej liczby uczniów i wyższych interkalaryów nauczycielskich, wskutek odejścia trzech nauczycieli. Także dotacya (niedobór) szkoły

niższej rolniczej w Jagielnicy była mniejszą o 3.014 K w porównaniu z budżetem, dzięki wyższym dochodom a mniejszym wydatkom na gospodarstwo, niż przewidywano. Natomiast dotacja niższej szkoły w Bereźnicy była wyższą o 2.279 K z powodu większych kosztów zastępstw nauczycielskich i stołowania uczniów; dotacja niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach była wyższą o 6.019 K głównie wskutek wydatków na gospodarstwo spowodowanych klęskami elementarnymi w r. 1908; dotacja szkoły rolniczej w Suchodole była większą o 7.838 K, a to częścią z powodu niedoboru w gospodarstwie spowodowanego klęskami elementarnymi, częścią wyższymi kosztami utrzymania uczniów; dotacja niższej szkoły rolniczej w Miłocinie była wyższą o 10.599 K głównie z powodu klęsk elementarnych i zakupna nowego siewnika.

Dotacja szkoły mleczarskiej i mleczarni w Rzeszowie wynosiła 22.250 K, o 6.848 K więcej, niż przewidywano, z czego 1.851 K przypada na szkołę, a 4.997 K na mleczarnię. Wydział krajowy stwierdza pewien zwrot ku lepszemu w finansach tej szkoły, niedobór bowiem z r. 1908, wytknięty przez komisję budżetową wynosił 21.819 K.

Zakład sadowniczy w Zaleszczykach miał niedobór o 3 193 K wyższy, wskutek zakupna aparatu fotograficznego za zezwoleniem Wydziału krajowego i nieurodzaju na owoce.

Zaoszczędzenie wykazały szkoła rolnicza w Horodence, szkoła ogrodnicza w Tarnowie i wyższa szkoła lasowa we Lwowie.

Skład publiczny w Krakowie miał niedobór o 7.660 K mniejszy od przewidywanego. Dochód składu publicznego był bowiem większy z powodu podwyższenia taryfy za składowe i większego ruchu, a nadto zaoszczędzono na placach, gdyż w r. 1909 nie była obsadzoną posada dyrektora i buclaltera.

Na utrzymanie krajowej szkoły górniczej w r. 1909 w Borysławiu wydano 20.660 K, o 879 K mniej niż przewidywano.

Na utrzymanie krajowych szkół przemysłowych i warsztatów zawodowych wydano w roku 1909 ogółem więcej o 40.706 K, poza budżetem wydano 19.729 K na zakupno budynku na internat dla uczniów krajowej szkoły tkackiej w Krośnie z powodu niemożliwości odnajęcia lokalu.

Mniejszy niedobór niż przewidywano wykazały: szkoły koszykarskie w Brzezowcu, Brzostku, Zatorze, naukowe warsztaty kołodziejskie w Grybowie, Grzymałowie (−4.238 K) szkoła stolarska w Kalwarii, warsztat szewski w Witkowie, warsztat tkacki w Rychwałdzie, szkoła sukiennicza w Rakszawie, szkoła koronkarska w Zakopanem, szkoła hafciarska w Makowie i mechaniczna stacya doświadczalna przy szkole politechnicznej.

Większy niedobór, niż przewidywano, miały szkoły koszykarskie w Dynowie, Gdowie, Leżajsku, Niżniowie (zwinęta), Tarnobrzegu, centralny kurs koszykarski we Lwowie (+3.225 K), szkoła kołodziejska i ciesielska w Kamionce strumiłowej (+3.979 K), szkoła kołodziejska w Tłumaczu, szkoła stolarska w Stanisławowie, warsztat wyrobu zabawek w Jaworowie, szkoła garncarska w Kołomyi, Kursa przemysłu ceramicznego w Podgórzu, warsztat szewski w Starym Sączu, szkoła szewska w Dobczycach i Kołomyi, szkoły i warsztaty tkackie w Krośnie, Gorlicach, Kosowie, i Łańcucie, szkoła koronkarska w Bobowej, krajowa szkoła rzemiosł w Drohowyżu (+14.240 K) i krajowa ceramiczna stacya doświadczalna przy szkole politechnicznej we Lwowie.

Znaczny niedobór krajowej szkoły rzemiosł w Drohowyżu powstał skutkiem tego, że subwencye państwowe nie wystarczyły w r. 1909 na dotację dla tej szkoły.

Fundusze dotowane.

Wydatki na budowę pawilonów i rozszerzenie kraj. zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie wynosiły po koniec r. 1909 2,008.886 K

Wydatki na budowę zakładu dla obłąkanych w Kobierzynie wynosiły w r. 1909 73.491 K

Fundusz pożyczkowy na budowę szkół miał w r. 1909 wydatki w kwocie 351.694 K

Pożyczki wypłacone 55 gminom w r. 1909 wynosiły 269.800 „

Cały stan czynny tego funduszu wynosił w r. 1909 847.311 „

Osobno z funduszu 10 milionowej pożyczki krajowej z r. 1907 na budowę szkół wypłacono po koniec r. 1909 pożyczek 385 w sumie 1,500.970 koron.

Fundusz pożyczkowy na budowę koszar dla wojska wynosił z końcem r. 1909 ogółem 2,986.154 K, o 14.298 K więcej niż w r. 1908. W r. 1909 udzielono z tego funduszu dwóch pożyczek dla gmin m. Stryja i Sanoka w łącznej kwocie 270.000 K.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne miał z końcem r. 1909 w stanie czynnym 1,194.247 K

o 102.846 K więcej, niż w r. 1908. Pożyczki bezprocentowe z tego funduszu wynosiły w r. 1909 287.700 K

udzielone 13-tu wydziałom powiatowym.

Fundusz kolejowy miał z końcem r. 1909:

w stanie czynnym 11,770.627 K

„ „ biernym 6,148.352 „

czysty stan czynny wynosił 5,622.275 K

W porównaniu z r. 1908 okazuje się pozorny ubytek majątku o 538.060 K, pochodzący stąd, że w r. 1909 wydano z krajowego funduszu kolejowego na zakupno akcji zakładowych w zastępstwie stron interesowanych 819.600 K dla linii kolejowych Lwów-Stożanów i Muszyna-Krynica, oraz na zakupno akcji pierwszeństwa kolei Lwów-Podhajce jako trzecią i ostatnią ratę udziału kraju 700.000 K.

Fundusz rezerwowy włości rentowych miał z końcem r. 1909 czysty stan czynny w kwocie 108.693 K

Fundusz umorzenia włości rentowych miał 2,746.450 „

w 4% listach rentowych w obiegu i takąż sumę należności czynnych.

Fundusz oprocentowania włości rentowych miał w stanie czynnym 232 K, w stanie biernym 4.122 K.

Fundusz pożyczkowy na ułatwienie krycia dachów materiałem ogniotrwałym miał w stanie czynnym 1,401.713 K. W r. 1909 udzielono 51 pożyczek w kwocie 566.160 K.

Fundusz pensyjny lekarzy okręgowych miał w r. 1909 dochód w kwocie 3.089 koron, wydatki w kwocie 1 546 koron.

Stan długów krajowych z końcem r. 1909.

1. Z 4% pożyczki krajowej z r. 1893 w nominalnej sumie 58,850.000 K
pozostała z końcem r. 1909 zaległość w kwocie 50,311.100 „

Wydatki w r. 1909 wynosiły 2,752.276 „

2. Z 4% pożyczki krajowej z r. 1904 na rzeki kanałowe w sumie ogólnej 6,962.400 K.

Z puszczonej dotąd w obieg obligacji pozostaje w obiegu 3,990.100 „

Wydatki rzeczywiste wynosiły 187.816 „

3. Z 4% pożyczki krajowej z r. 1905 na rzeki karpackie w sumie ogólnej 6,150.000 K.

Z puszczonych do końca r. 1909 obligacyj pozostaje w obiegu	1,788.700 K
Wydatki rzeczywiste wynosiły	106.969 „
4. Z 4 ^o / _o pożyczki krajowej z r. 1907 na budowę szkół w nominalnej sumie 10 milionów koron z emitowanych obligacyj pozostaje z końcem r. 1909 w obiegu	4,993.200 „
Wydatki rzeczywiste wynosiły	196.711 „
5. Z 4 ^o / _o pożyczki komunalnej zaciągniętej w im. sumie 1,500.000 koron na ułatwienie krycia dachów materiałem ogniotrwałym zrealizowanej w kwietniu r. 1909 pozostaje w obiegu cała suma	1,500.000 „
Wydatek rzeczywisty za 1/2 roku wynosił	36.441 „
6. Z 4 ^o / _o pożyczki na koszt wystawienia koszar i szpitali dla wojska za ustąpienie z Wawelu	2,229.494 „
Wydatek wynosił	70.601 „
Razem wynoszą pożyczki z końcem r. 1909 od 1—6 w kapitale	64,812.594 K
Wydatki rzeczywiste wynosiły	3,350.814 „
Oprócz tych pożyczek zaciągnięto w galic. funduszu propinacyjnym na pokrycie niedoborów krajowego funduszu z lat 1906, 1907, 1908 i 1909 pożyczki w sumach	2,225.000 „
	2,523.000 „
	8,335.182 „
	8,931.820 „
	<hr/>
razem	22,015.002 K
od tej sumy wynosi 4 ^o / _o rocznie	880.400 „

Jeżeliby zatem długi te nie miały być umorzone przy sposobności objęcia funduszków propinacyjnych przez kraj, wynosiłby dług kraju z końcem r. 1909 razem 86,827.596 koron, rzeczywisty wydatek roczny zaś co najmniej 4,231.214 koron.

Fundusze administrowane przez Bank krajowy.

Stały fundusz przemysłowy miał z końcem r. 1909 czysty stan czynny w kwocie 2,257.142 K więcej o 217.499 K niż w roku poprzednim. W r. 1909 udzielono z funduszu pożyczek w sumie 1,391.000 koron.

Fundusz pożyczkowy dla kółek rolniczych miał z końcem r. 1909 stan czynny w kwocie 71.136 koron. Pożyczki udzielone w r. 1909 kółkom rolniczym wynosiły koron 9.700.

Stały fundusz hodowlany miał stan czynny w kwocie 133.314 K o 11.127 K więcej niż w r. 1908. Pożyczek na zakupno buhajów udzielono w r. 1909 gmiom 59.980 koron.

Fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego miał z końcem r. 1909 majątku 656.830 koron, o 13.734 koron więcej, niż w r. 1908. Pożyczek udzielono z funduszu koron 127.625.

Fundusz inwestycyjny miał z końcem r. 1909 czysty stan czynny w sumie 1,057.360 koron, o 321.275 koron więcej, niż w r. 1908. Dotacja z Banku krajowego (40°/_o zysków z r. 1909) wynosiła 305.482 koron. Z funduszu wypłacono w r. 1909 pożyczek 2.220 koron, a tytułem udziałów 22.500 koron (w galic. Towarzystwie górniczem w Krakowie 220.000 koron, w fabryce konfekcyi inż. Platowskiego 2.500 K).

Wyniki finansowe roku 1909 a budżety na rok 1910 i 1911.

Ze względu na chroniczne przekroczenie zarówno przewidywanych wydatków jak dochodów budżetowych pouczającym jest porównanie rzeczywistych wyników zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1909 z cyframi wydatków i dochodów krajowych uchwalonemi w budżecie krajowym na r. 1910 i preliminowanemi przez Wydział krajowy za r. 1911, z porównania tego bowiem można wywnioskować, czy i o ile liczyć można na ziszczenie się przewidywanych dochodów i wydatków.

Dochody ogólne funduszu krajowego w roku 1909 wraz pożyczką w kwocie 7,762.091 K. na pokrycie niedoboru	60,471.321 K
dochody bez pożyczki wynosiły	52,709.230 "
dochody bez pożyczki i bez trzech na wstępie wymienionych pozycji przemijających wynosiły	47,654.139 "
Budżet na rok 1910 przewidywał dochody w kwocie	44,498.680 "

Preliminarz budżetu na r. 1911 przewiduje :

dochody przy podwyższeniu stopy dodatków o 10 groszy i preliminowanie dochodów z wyższych opłat od piwa i nowych opłat szynkarskich (w łącznej kwocie 13,250.000 K).	61,574.945 "
--	--------------

Preliminarz budżetu na r. 1911 przewiduje :

dochody bez wyższych opłat od piwa i opłat szynkarskich	48,324.945 "
---	--------------

Analogiczne dochody wynosiły więc :

w roku 1909	47,654.139 K
" 1910 (budżet)	44,498.680 "
" 1911 (preliminarz)	48,324.945 "

już przy podwyższeniu stopy dodatków o 10 groszy.

Z zestawienia tego wynika, że w roku 1910 i w roku 1911 można liczyć stanowczo na wyższe dochody, jeżeli lata te będą finansowo równie pomyślne, jak rok 1909.

W szczególności dodatki do podatków bezpośrednich przyniosły w roku 1909 21,388.231 K

Budżet na rok 1910 przewiduje przy tej samej stopie 18,989.547 "

Preliminarz na rok 1911 przewiduje przy stopie podwyższonej o dziesięć groszy 22,395.596 "

Dotychczasowe opłaty konsumcyjne przyniosły w roku 1909 8,228.685 "

Budżet na rok 1910 przewiduje 7,952.500 "

Preliminarz na rok 1911 przewiduje 7,960.000 "

Wydatki funduszu krajowego wynosiły w roku 1909 razem 60,471.321 "

po strąceniu zaś na wstępie wymienionych trzech pozycji przemijających 55,213.656 "

Budżet na rok 1910 przewiduje wydatki w sumie 58,263.056 "

Preliminarz na rok 1911 przewiduje wydatki w kwocie 63,104.458 "

W dziale wydatków przewidzianym jest także w porównaniu z zamknięciem znaczny wzrost wydatków, a to w roku 1910 o kwotę 3,049.400 K

w roku 1911 o kwotę 4,841.402 "

W ostatniej sumie mieści się już kwota 2,250.000 "

przeznaczona na bonifikację dla 37 miast z powodu zniesienia propinacji w myśl ustawy krajowej z 21. grudnia 1905. Potrącając tę kwotę pozostanie wzrost wydatków w roku 1911 w kwocie 2,591.402 "

na podstawie preliminarza Wydziału krajowego.

W szczególności wydatki na oświatę (rubr. V.) wynosiły w r. 1909	22,878.494 K
Budżet na rok 1910 przewiduje wydatki	23,762.853 „
czyli więcej o	884.359 „
Preliminarz na rok 1911 przewiduje wydatki	25,285.835 „
czyli więcej o	1,522.982 „
a w porównaniu z rokiem 1909 więcej o	2,407.341 „

W tym najważniejszym dziale pod względem finansowym przewidywać można na podstawie doświadczenia z ostatnich lat w roku 1910 wyższy wzrost wydatków, niż preliminowano.

Wyniki finansowe funduszu krajowego z powiatów i gmin.

Obok funduszu krajowego rosną corocznie budżety gmin i powiatów. Wedle zamknięć rachunkowych za rok 1907 dołączonych do sprawozdania z czynności departamentu I. Wydziału krajowego przedstawia się bilans ciał autonomicznych następująco:

	Dochody:	Wydatki:
74 powiatów	15,053.717 K	15,053.717 K
miasta Lwowa (1908)	7,100.571 „	7,856.465 „
„ Krakowa	4,564.672 „	4,564.672 „
30 miast (objętych ustawą z roku 1889)	15,305.372 „	15,305.372 „
gmin wiejskich i miasteczek (rok 1906)	20,716.379 „	20,716.379 „
razem	62,740.711 K	63,496.605 K

Suma zatem wydatków i dochodów gminnych i powiatowych w kraju dorównywa, a nawet nieco przewyższa sumę wydatków i dochodów kraju.

Dodatki do podatków bezpośrednich w roku 1907 w powiatach i gminach wynosiły:

dodatki na rzecz powiatów i funduszy drogowych	6,824.482 K
dodatki wraz z podatkiem gminnym czynszowym we Lwowie (r. 1908)	2,210.180 „
dodatki wraz z podatkiem gminnym czynszowym w Krakowie (1908)	680.000 „
dodatki w 30 miastach	1,025.242 „
„ w reszcie gmin	5,460.912 „
razem	16,200.816 K

Suma dodatków powiatowych i gminnych do podatków bezpośrednich jest niższą od sumy dodatków krajowych. Razem dodatki te wraz z gminnym podatkiem czynszowym we Lwowie i w Krakowie wynoszą około 38,000.000 K, gdy suma podatków bezpośrednich, od których pobiera się dodatki, wynosi w roku 1910 kwotę 21,488.356 K.

Oplaty konsumcyjne w mieście Lwowie przyniosły w roku 1908	1,522.157 K
„ „ „ Krakowie „ „	1,076.212 „
„ „ „ wraz z propinacją i dzierżawą krajowych	
dodatków konsumcyjnych w 30 miastach w roku 1907	5,019.962 „
Oplaty konsumcyjne w innych gminach	1,409.195 „
razem	9,027.526 K

Dochód gmin z podatków i dodatków konsumcyjnych wraz z propinacją jest więc nieco wyższym, niż dochód kraju z opłat konsumcyjnych bez funduszu propinacyjnego. Począwszy od roku 1911 wyprzedzi kraj pod tym względem znacznie gminy wskutek wyższego podatku od piwa i opłat szynkarskich.

Ogólny bilans funduszków krajowych.

Z końcem roku 1909 stan wszystkich funduszków krajowych, objętych sprawozdaniem wynosił:

w majątkach zarodowych stan czynny	48,032.063 K
„ obrotowych „ bierny netto	44,011.722 „
Pozostaje stan czynny	4,020.341 K

W porównaniu z zamknięciem roku 1908 okazuje się ubytek majątku o 10,384.016 K.

Fundusz uposażenia kasy krajowej wynosił dwa miliony koron, z tej sumy w gotówce 699 029 K.

Komisya budżetowa stwierdza, że zamknięcie rachunków funduszków krajowych, podobnie jak w latach poprzednich, opracowane jest przejrzysto, szczegółowo i daje jasny obraz gospodarstwa skarbowego kraju. Nadto zamknięcia rachunkowe funduszków krajowych pojawiają się u nas o wiele wcześniej, niż w innych krajach i w państwie, co z uznaniem podnieść należy.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wydaje Wydziałowi krajowemu absolutorium z rachunków funduszków budżetem objętych i dotowanych za rok 1909.

2. Powyższa uchwała obejmuje także absolutorium dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego i funduszu szkolnego emerytalnego za rok 1909.

3. Rachunki funduszków samoistnych budżetem nieobjętych, wykazanych w dziale C., przyjmuje Sejm do wiadomości.

Przewodniczący:

Piniński.

Sprawozdawca:

Głabiński.

